

POLITIHØGSKOLEN

Politidirektoratet
Postboks 2090 Vikå
0125 OSLO

NORWEGIAN POLICE UNIVERSITY COLLEGE

Deres referanse:
21/01074

Vår referanse:
21/01074-3

Dato:
01.07.2021

HØRINGSSVAR - FORSLAG TIL ENDRINGER I STRAFFELOVEN, STRAFFEPROSSELOVEN OG POLITILOVEN - PÅVIRKNINGSVIRKSOMHET

Politihøgskolen viser til brev fra Politidirektoratet av 10. juni 2021 vedrørende ovennevnte høring fra Justis- og beredskapsdepartementet.

Politihøgskolen er enig med departementet i at det trusselbildet som beskrives av PST og E-tjenesten, jf. høringsnotatet s. 4, tilsier at det er behov for å ha en strafferettslig beredskap mot påvirkningsvirksomhet som skjer i samarbeid med fremmed etterretningstjeneste. Det må anses som et betydelig problem dersom opplysninger fra E-tjenesten om slik virksomhet ikke kan følges opp med etterforskning fra PST, eller i det hele tatt ikke kan videreformidles til PST, fordi kravet om at videreformidlingen må være nødvendig for å fremme PSTs oppgaver, ikke er oppfylt når påvirkningsvirksomheten ikke er straffbar.

Politihøgskolen slutter seg til departementets vurdering om at et straffebud som foreslått som utgangspunkt ikke vil være i strid med ytringsfriheten, jf. Grunnloven § 100 og EMK art. 10, og legger på samme måte som departementet, uansett til grunn at et eventuelt straffebud om påvirkningsvirksomhet må tolkes i lys av EMDs praksis om art. 10. Vilkåret om at påvirkningen må skje *i samarbeid* med fremmed etterretningstjeneste vil bidra til at ytringsfriheten vernes, ved at ytringer som fremmer andre staters interesser, ikke i seg selv vil kunne lede til straffansvar, uansett om ytringen har et innhold som kan oppfattes å tjene interessene til en fremmed etterretningstjeneste.

Politihøgskolen er av den oppfatning at straffebudet, slik det er utformet i høringsnotatet, i tilstrekkelig grad ivaretar hensynet til klarhet og forutberegnelighet, både etter det strafferettslige legalitetsprinsippet i Grunnloven § 96 og etter lovskravet i EMK. Høyesterett praktiserer som kjent det strafferettslige legalitetsprinsippet strengt, men det er samtidig akseptert av EMD at strafferettslige normer ikke kan forventes å definere det straffbare forhold med «absolute certainty». Det er tilstrekkelig at forutberegnelighet foreligger i en grad som er «reasonable in the circumstances» (Sunday Times v. UK, EMDs plenumsdom av 26. april 1979, avsnitt 49).

Når lovforslaget presiserer at det må foreligge «rettsstridig samarbeid» med den fremmede etterretningstjenesten, vil vi anta at det ikke er grunn til å møte det med slike innvendinger om for stor vaghet som det fremgår i høringsnotatet at det opprinnelige danske lovforslaget ble møtt med, jf. notatet pkt. 4.

Politihøgskolen stiller seg imidlertid noe tvilende til om det, slik departementet legger til grunn, er helt klart at lovforslaget også rammer den fremmede etterretningstjenestens *egen* påvirkningsvirksomhet. Det synes, som departementet selv påpeker, anstrengt å hevde at etterretningstjenestens egne representanter «samarbeider» med denne tjenesten. Politihøgskolen antar at kravet til straffebudets klarhet kunne bli bedre ivaretatt om § 130 første ledd fikk et tillegg som kanskje kunne ha en ordlyd i retning av «..., eller som rettsstridig utøver påvirkningsvirksomhet på vegne av fremmed etterretningstjeneste.» Det vil i så fall kunne oppstå en uklar grense mellom det som skjer «i samarbeid med» etterretningstjenesten og det som skjer «på vegne av» den, men dette vil formodentlig være en uklarhet som er håndterbar.

Det synes hensiktsmessig at straffansvaret knyttes til samarbeid med «fremmed etterretningstjeneste», og ikke f.eks. med «fremmed stat». Samarbeid med en stat er et uttrykk som favner vidt, og forholdet bør trolig ikke være belagt med straff med mindre det kan bevises at statens etterretningstjeneste er involvert i påvirkningsforsøket. Politihøgskolen er videre enig med departementet i at det kan være grunn til å ta inn en uttrykkelig rettsstridsreservasjon i straffebudet, jf. høringsnotatet pkt. 5.2.5.

Politihøgskolen er videre av den oppfatning at det kan være grunn til å utrede nærmere om det bør gjøres straffbart på mer generell basis å samarbeide med fremmed etterretningstjeneste på måter som setter den i stand til å utøve virksomhet i Norge, jf. pkt. 5.2.6. Vi antar imidlertid at det kan bli krevende å utforme et straffebud som dekker virksomhet som bør være straffbar, men uten å favne for vidt. I betydelig grad har det trolig formodningen for seg at fremmede etterretningstjenesters virksomhet i et land er av skadelig art for det aktuelle landet, jf. det skadefølgeprinsipp som ligger til grunn for straffeloven 2005, men det vil antakelig også kunne tenkes aktivitet som ikke oppfyller et skadekrav. Også her kunne innføringen av en uttrykkelig rettsstridsreservasjon være til hjelp, men betenkeligheter vil uansett gjøre seg gjeldende ved et så omfattende og generelt straffebud.

Politihøgskolen har ingen bemerkninger til departementets forslag for så vidt gjelder skyldkrav og strafferamme, derunder forslaget om en særskilt strafferamme for grov overtredelse. Heller ikke har vi noe å bemerke til forslagene om adgang til bruk av tvangsmidler etter straffeprosessloven og politiloven § 17 d i etterforskningen.

Med hilsen

Nina Skarpenes
Rektor

Elisabeth Hammer Sæten
Seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Saksbehandler:
Førsteamanuensis Steinar Fredriksen